

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain mukaisen maataloustuotannon vähentämissopimuksen tai pellon kesannoimisopimuksen tehneelle maatalousyrittäjälle varataan mahdollisuus siirtyä luopumiseläkkeelle. Myönnettäessä luopumiseläke maatilalle, jonka peltoalasta on voimassa edellä mainittu tai maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain mukainen tuotannonmuutossopimus, sanottu sopimus purkautuisi viimeistään luopumiseläkkeen myöntämiseen.

Muodostuvan maatilán jatkamiskelpoisuussäännöksiä ehdotetaan muutettavaksi maatalasetuksen sekä valtioneuvoston käynnistystuen maksamisesta nuorille viljelijöille antaman päätöksen suuntaisesti.

Lisäksi ehdotetaan luovutuksensaajien lukua lisättäväksi siten, että eräissä tapauksissa myös yksityisen viljelijän puoliso hyväksytään ostajaksi.

Lainmuutokset on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on ne hyväksynyt.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Maatilan jatkamiskelpoisuus

Luopumiseläkelakia (LUEL; 16/74) sovellettaessa on jatkamiskelpoisen maatilán käsitteellä olennainen merkitys. Lain keskeinen tarkoitus on tilakoon suurentaminen ja jatkamiskelpoisten mautilojen muodostaminen. Tämän mukaisesti viljelijä hyväksytään lisämaan ostajaksi vain, jos hänellä on ennestään jatkamiskelpoisen mautila tai hänen mautilansa muodostuu jatkamiskelpoiseksi tuon lisämaan ostamisella. LUEL 1 a §:ssä on määritelty jatkamiskelpoisen mautilán vähimmäispeltoala ja -metsäntuotto porrastamalla nämä pinta-alat mautilalain (188/77) vyöhykejaon mukaan. Määritelmä on samansäilyttöinen kuin maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL; 467/69) 6 b §:ssä sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä käytetty vastaava määrittely.

Valtioneuvoston 14 päivänä heinäkuuta 1983 antaman päätöksen (633/83) mukaan voidaan

nuorille viljelijöille maksaa erityistä käynnistystukea. Tuen maksamisen edellytyksenä on muun muassa, että tila on MYEL 6 b §:n mukaan jatkamiskelpoinen kuitenkin niin, että Enontekiön, Inarin, Kittilán, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Sallan, Savukosken, Sodankylán ja Utsjoen kunnissa pidetään riittävänä, kun mautilalla on peltoa neljä hehtaaria. Näissä kunnissa nuoren aloittavan viljeliján on siis mahdollista saada valtiolta käynnistystukea sellaisellekin maatalousyrittäjälle, joka ei ole MYEL:n ja LUEL:n tarkoittamassa mielessä jatkamiskelpoinen.

Käytännössä Lapin läänissä sijaitsevilla viljelmillä on lähes aina myös metsää. Metsán tuottoa on kuitenkin vaikea luotettavasti määrittellä, koska maan pohjoisimmissa kunnissa Enontekiössä, Inarissa ja Utsjoella ei ole lainkaan suoritettu metsán veroluokitusta ja veroluokitus on muissakin Lapin läänin kunnissa puutteellinen. Tästä syystä ei edellä mainitussa valtioneuvoston päätöksessä muodollisesti edellytetä, että tilalla on oltava metsämaata.

Jatkamiskelpoisuutta arvioitaessa olisi pyrittävä joustavuuteen niin, että luopumiseläkkeen myöntämisellä voitaisiin tukea kaikkia tiloja, joiden käyttäminen maataloustuotannossa harjataan olevan tarkoituksenmukaista. Myös luopumistilanteissa annettavien eri tukimuotojen ehdot olisi, mikäli mahdollista, tehtävä yhdenmukaisiksi. Tästä syystä olisi LUEL:n vaatimuksia maatilain pinta-aloista syytä alentaa saottua valtioneuvoston päätöstä vastaavalla tavalla.

Edellä sanotun perusteella ehdotetaan, että LUEL 1 a §:n 1 momenttiin lisätään säännös, jonka mukaan Enontekiön, Inarin, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Sallan, Savukosken, Sodankylän, Utsjoen, Houtskarın tai Iniön kunnissa sijaitsevaa viljelmää pidetään jatkamiskelpoisena, kun sillä on peltoa neljä hehtaaria. Toukokuun 6 päivänä 1983 annetun maatalousasetuksen 42 §:n muutoksen (409/83) jälkeen voidaan maatalolain mukaista maanostolainaa myöntää edellä mainituissa kunnissa sellaisen maatilain hankkimista varten, jolla on peltoa vähintään neljä hehtaaria.

1.2. Maataloustuotannon vähentämissopimuksen tehneen maatalousyrittäjän viljely

Jos viljelmän peltoalaa pidetään kesannolla tai hoidetaan nurmena maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) mukaisesti, katsotaan LUEL 2 b §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan luopujan jatkaneen maatalotalouden harjoittamista myös sopimuskauden ajan. Maataloustuotannon ohjaamisesta annettu laki oli voimassa vuoden 1982 loppuun. Sen tilalle on säädetty maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annettu laki (81/83), jossa on säännökset viljelijöiden ja valtion kesken vuosina 1983—85 tehtävistä tuotannonmuutos-sopimuksista. Näitä ovat maataloustuotannon vähentämissopimus, kotieläintuotannon vähentämissopimus, pellon kesannoimissopimus, tuotantosopimus ja tasapainottamissopimus. Näistä maataloustuotannon vähentämissopimus vastaa asiallisesti maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain 4 §:n mukaista tuotannonmuutos-sopimusta.

Tuotannonmuutos-sopimusten tarkoituksena on ollut toimia eräänlaisena esiasteena lopulliselle luopumiselle. Koska mahdollisuus siirtyä tuotannonmuutos-sopimuksen kautta luopumis-

eläkkeelle on todettu tarkoituksenmukaiseksi, ehdotetaan LUEL 2 b §:n 1 momentin 2 kohtaan lisättäväksi maininta siitä, että luopujan katsottaisiin jatkaneen maatalotalouden harjoittamista myös sen ajan, jonka tilaa on koskenut maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain mukainen maataloustuotannon vähentämissopimus tai pellon kesannoimissopimus. Samalla LUEL 2 b §:n 1 momentin 3 kohtaa, joka jäisi koskemaan vanhempia kesannoimissopimuksia, muodollisesti tarkennettaisiin.

1.3. Luovutuksensaaja

LUEL 6 §:n 1 momentin mukaan luopumiseläkkeen saamisen edellytyksenä on muun muassa, että viljelijä luovuttaa maatilansa tai sen pellot maatilahallitukselle, lisäalueeksi yksityiselle viljelijälle, maatilalain tarkoittamalle tulevalle tilanpidon jatkajalle, lisäalueeksi yhteismetsän osakaskunnalle tai eräissä tapauksissa myös metsähallitukselle. Lain sanamuodon mukaan ei ole mahdollista, että yksityisen viljelijän puoliso yksin olisi luovutuksensaajana.

Yksityisen viljelijän appivanhemmilla saattaa olla tila, joka sopii lisäalueeksi viljelijän maatilaa. Joissakin tapauksissa vanhemmat haluavat luovuttaa tilansa oman lapsensa nimiin mieluummin kuin puolisoille yhteisesti. Joskus muulloinkin on tarkoituksenmukaista, että ostajana on tilaa omistamaton puoliso. Maatalolainoista sovellettaessa puolisoita pidetäänkin yhtenä henkilönä. Lainaa voidaan myöntää henkilölle, joka kokonaan tai osaksi saa toimeentulonsa maatalotaloudesta ja jonka tukemista muutoin on pidettävä tarkoituksenmukaisena. Maanhankintalainaa maatalousyrittäjä-puolisot voivat saada riippumatta siitä, kumman nimiin lisäalue on hankittu.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan LUEL 6 §:n 1 momentin 2 kohtaa muutettavaksi niin, että luovutuksensaajaksi hyväksyttäisiin myös yksityisen viljelijän puoliso, mikäli kysymyksessä oleva tila tai pelto sopii lisäalueeksi viljelijän maatilaa.

1.4. Tuotannonmuutos-sopimuksen purkautuminen

Luopumiseläkelain mukainen luopumiseläke voidaan myöntää ikääntyneelle viljelijälle, joka

luopuu maatalouden rakenteen parantamiseksi pysyvästi maatalouden harjoittamisesta. Ensi sijassa eläke on tarkoitettu aktiiviviljelijälle, mutta se voidaan myöntää myös viljelijälle, jonka maatalan peltoalasta on voimassa maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain mukainen tuotannonmuutossopimus.

Maataloudesta luopuminen voi luopumiseläkelain mukaan tapahtua joko myymällä tai metsittämällä maatalan pellot. Jos tuotannonmuutossopimuksen tehnyt viljelijä luopuu myymällä maatilansa pellot, tuotannonmuutossopimus yleensä purkautuu maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain 11 §:n 2 momentin nojalla peltojen omistus- tai hallintaoikeuden siirtyessä. Tuotannonmuutostuotannon tilalle sopimuksen tekijä saa luopumiseläkkeen. Asiallisesti hän siis vaihtaa määräaikaisen tuotannonmuutostuotantonsa pysyvään ja pääsääntöisesti markkamäärältään suurempaan luopumiseläkkeeseen.

Sama vaihtoehtoisuus luopumiseläkkeen ja tuotannonmuutostuotannon välillä ei voimassa olevien säännösten mukaan toteudu silloin, kun tuotannonmuutossopimuksen aikaisemmin tehnyt viljelijä luopuu maatalouden harjoittamisesta metsittämällä tilansa pellot. Maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain 6 §:n mukaan tuotannonmuutostilan peltojen metsittäminen ei aiheuta muutosta tuotannonmuutostuotannon maksamisesta eikä määrässä. Näin ollen maatilansa pelloista metsittämällä luopuva sopimuksentekijä säilyttää tuotannonmuutostuotantonsa ja saa lisäksi vielä luopumiseläkkeen. Eläke voidaan myöntää myös sopimuksentekijän aviopuolisolle.

Ei voida pitää perusteltuna, että maksetaan päällekkäin luopumiseläketä ja tuotannonmuutostuotantonsa, jotka kumpikin kustannetaan kokonaisuudessaan valtion varoista. Tämän vuoksi ehdotetaan luopumiseläkelakiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan maataloustuotannon ohjaamisesta annetussa laissa tarkoitettu tuotannonmuutossopimus sekä maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetussa laissa tarkoitettu maataloustuotannon vähentämissopimus purkautuvat aina luopumiseläkkeen alkamiseen, ellei sopimus ole mainittujen lakien nojalla purettu tai purkautunut jo aikaisemmin. Määräys ehdotetaan sisällytettäväksi luopumiseläkelain 25 §:ään, jossa jo on vastaava säännös pellonvaraus sopimuksen purkamisesta.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla on vain vähäinen valtiontaloudellinen merkitys.

3. Voimaantulo

Ehdotetut muutokset on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on ne hyväksynyt. Lainmuutos ei kuitenkaan koski ennen lain voimaantuloa tapahtuneita luopumisia eikä annettuja etukäteispäätöksiä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

luopumiseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä tammikuuta 1974 annetun luopumiseläkelain 1 a §:n 1 momentti, 2 b §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta, 6 §:n 1 momentin 2 kohta ja 25 §,

sellaisena kuin niistä ovat, 1 a §:n 1 momentti ja 6 §:n 1 momentin 2 kohta 30 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (1037/80), 2 b §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta 28 päivänä joulukuuta 1979 annetussa laissa (1032/79) ja 25 § osittain muutettuna 7 päivänä tammikuuta 1977 annetussa laissa (18/77), näin kuuluviksi:

1 a §

Maatilaa pidetään jatkamiskelpoisena, jos sillä on peltoa tilan sijaitessa maatilalain (188/77) 67 §:ssä mainitulla ensimmäisellä tai toisella vyöhykkeellä taikka Ahvenanmaan maakunnassa 5 hehtaaria, sen sijaitessa kolmannella vyöhykkeellä 6 hehtaaria ja neljännellä 8 hehtaaria sekä metsämaata niin paljon, että metsän verotuotto säännöllisessä kasvukunnossa on vähintään 85 kuutiometriä vuodessa. Jos maatilalla on peltoa tai metsämaata edellä mainittua määrää vähemmän, pelto ja metsämaa voivat korvata toisiaan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Enontekiön, Inarin, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Sallan, Savukosken, Sodankylän, Utsjoen, Houtskarın tai Iniön kunnissa sijaitsevaa maatilaa pidetään kuitenkin jatkamiskelpoisena, kun sillä on peltoa 4 hehtaaria.

2 b §

Sovellettaessa 2 §:n 1 momentin 1 kohdan säännöstä katsotaan luopujan jatkaneen maatalouden harjoittamista myös sen ajan,

2) jonka maatilaa on koskenut maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) 4 §:n mukainen tuotannonmuutos-sopimus tai maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainotamisesta annetun lain (81/83) mukainen maataloustuotannon vähentämissopimus tai pellon kesannoimissopimus;

3) jonka maatilan peltoala tai osa siitä on ollut kesannolla valtion kanssa tehdyn muun

kuin 2 kohdassa tarkoitetun kesannoimis-sopimuksen nojalla;

6 §

Maatilan omistajan katsotaan luopuneen tässä laissa tarkoitettuın tavoin maatalouden harjoittamisesta, jos hän luovuttaa maatilansa

2) yksityiselle viljelijälle lisäalueeksi tai tämän puolisolle viljelijän maatilaan sopivaksi lisäalueeksi, ei kuitenkaan jos lisäalueen hankkimisen johdosta muodostuu olennaisesti suurempi kuin maatilalaissa tarkoitettu perheviljelmä;

25 §

Jos luopumisen kohteena olevan maatilan peltoalasta on voimassa

1) pellon käytön rajoittamisesta annetussa laissa (216/69) tarkoitettu pellonvaraus-sopimus;

2) maataloustuotannon ohjaamisesta annetussa laissa (446/77) tarkoitettu tuotannonmuutos-sopimus; tai

3) maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetussa laissa (81/83) tarkoitettu maataloustuotannon vähentämissopimus purkautuu sopimus sinä ajankohtana, josta lähtien luopumiseläke myönnetään, ellei sopimus mainittujen lakien nojalla ole purettu tai purkautunut jo sanottua aikaisemmin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Lakia sovelletaan, jos luopuminen tapahtuu
tai, eläkkeen perustuessa luopumiseläkelain
17 §:ssä tarkoitettuun ehdolliseen päätökseen,

sanottu päätös annetaan tämän lain voimaan-
tulon jälkeen.

Lain 2 b §:n 1 momentin 2 ja 3 kohtaa
sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta
1983.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1983

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Toivo Yläjärvi*

L a k i

luopumiseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä tammikuuta 1974 annetun luopumiseläkelain 1 a §:n 1 momentti, 2 b §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta, 6 §:n 1 momentin 2 kohta ja 25 §,

sellaisina kuin niistä ovat, 1 a §:n 1 momentti ja 6 §:n 1 momentin 2 kohta 30 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (1037/80), 2 b §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta 28 päivänä joulukuuta 1979 annetussa laissa (1032/79) ja 25 § osittain muutettuna 7 päivänä tammikuuta 1977 annetussa laissa (18/77), näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 a §

Maatilaa pidetään jatkamiskelpoisena, jos sillä on peltoa tilan sijaitessa maatilalain (188/77) 67 §:ssä mainitulla ensimmäisellä tai toisella vyöhykkeellä taikka Ahvenanmaan maakunnassa 5 hehtaaria, sen sijaitessa kolmannella vyöhykkeellä 6 hehtaaria ja neljännellä 8 hehtaaria sekä metsämaata niin paljon, että metsän verotuotto säännöllisessä kasvukunnossa on vähintään 85 kuutiometriä vuodessa. Jos maatilalla on peltoa tai metsämaata edellä mainittua määrää vähemmän, pelto ja metsämaa voivat korvata toisiaan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

1 a §

Maatilaa pidetään jatkamiskelpoisena, jos sillä on peltoa tilan sijaitessa maatilalain (188/77) 67 §:ssä mainitulla ensimmäisellä tai toisella vyöhykkeellä taikka Ahvenanmaan maakunnassa 5 hehtaaria, sen sijaitessa kolmannella vyöhykkeellä 6 hehtaaria ja neljännellä 8 hehtaaria sekä metsämaata niin paljon, että metsän verotuotto säännöllisessä kasvukunnossa on vähintään 85 kuutiometriä vuodessa. Jos maatilalla on peltoa tai metsämaata edellä mainittua määrää vähemmän, pelto ja metsämaa voivat korvata toisiaan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. *Enontekiön, Inarin, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Sallan, Savukosken, Sodankylän, Utsjoen, Houtskarın tai Inön kunnissa sijaitsevaa maatilaa pidetään kuitenkin jatkamiskelpoisena, kun sillä on peltoa 4 hehtaaria.*

2 b §

Sovellettaessa 2 §:n 1 momentin 1 kohdan säännöstä katsotaan luopujan jatkaneen maatalouden harjoittamista myös sen ajan,

2) jonka maatilaa on koskenut maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) mukainen tuotannonmuutossopimus;

2) jonka maatilaa on koskenut maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) 4 §:n mukainen tuotannonmuutossopimus tai maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainotamisesta annetun lain (81/83) mukainen maataloustuotannon vähentämissopimus tai pellon kesannoimissopimus;

Voimassa oleva laki

3) jonka maatilán peltoala tai osa siitä on ollut kesannolla valtion kanssa tehdyn kesannoimis-sopimuksen nojalla;

Ehdotus

3) jonka maatilán peltoala tai osa siitä on ollut kesannolla valtion kanssa tehdyn *muun kuin 2 kohdassa tarkoitetun* kesannoimis-sopimuksen nojalla;

6 §

Maatilán omistajan katsotaan luopuneen tässä laissa tarkoitetuin tavoin maatalouden harjoittamisesta, jos hän luovuttaa maatilansa

2) lisäalueeksi yksityiselle viljelijälle, ei kuitenkaan jos lisäalueen hankkimisen johdosta *luovutuksensaajan maatala* muodostuu olennaisesti suuremmaksi kuin maatilalaissa tarkoitettu perhevilmelmä;

2) *yksityiselle viljelijälle lisäalueeksi tai tämän puolisolle viljelijän maatalaan sopivaksi lisäalueeksi*, ei kuitenkaan jos lisäalueen hankkimisen johdosta muodostuu olennaisesti *suurempi* kuin maatilalaissa tarkoitettu perhevilmelmä;

25 §

Jos luopumisen kohteena olevan maatilán pelloista on voimassa pellon käytön rajoittamisesta annetussa laissa (216/69) tarkoitettu pellonvaraus-sopimus, purkautuu *sanottu* sopimus sinä ajankohtana, josta lähtien luopumiseläke myönnetään, ellei sopimus mainitun lain nojalla ole purettu tai purkautunut jo sanottua aikaisemmin.

25 §

Jos luopumisen kohteena olevan maatilán *peltoalasta* on voimassa

1) pellon käytön rajoittamisesta annetussa laissa (216/69) tarkoitettu pellonvaraus-sopimus;

2) *maataloustuotannon ohjaamisesta annetussa laissa (446/77) tarkoitettu tuotannonmuutos-sopimus; tai*

3) *maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasa-painottamisesta annetussa laissa (81/83) tarkoitettu maataloustuotannon vähentämissopimus* purkautuu sopimus sinä ajankohtana, josta lähtien luopumiseläke myönnetään, ellei sopimus *mainittujen lakien* nojalla ole purettu tai purkautunut jo sanottua aikaisemmin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Lakia sovelletaan, jos luopuminen tapahtuu tai, eläkkeen perustuessa luopumiseläkelain 17 §:ssä tarkoitettuun ehdolliseen päätökseen, *sanottu päätös annetaan tämän lain voimaantulon jälkeen.*

Lain 2 b §:n 1 momentin 2 ja 3 kohtaa sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1983.

